

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: מגבת : רטוב -

היחס: מגבת היא חפץ שמתמשים בו כדי לייבש משהו, כלומר כדי להפוך משהו **רטוב** ללא **רטוב**.
מתמשים ב-**א'** כדי להפוך משהו **ב'** ללא **ב'**.

תשובה (1): מחבת : רעב. האם משתמשים במחבת כדי להפוך משהו **רעב** ללא **רעב**? לא. משתמשים במחבת כדי לבשל אוכל. לאחר מכן, משתמשים באוכל כדי להאכיל אדם **רעב** ולהפוך אותו לשבע, כלומר ללא **רעב**.

תשובה (2): מיטה : ישן. האם משתמשים במיטה כדי להפוך משהו **ישן** ללא **ישן**? לא.

תשובה (3): תרופה : חולה. האם משתמשים בתרופה כדי להפוך משהו **חולה** ללא **חולה**? כן. משתמשים בתרופה כדי להבריא.

תשובה (4): אמבט : נקי. האם משתמשים באמבט כדי להפוך משהו **נקי** ללא **נקי**? לא. מי שמתקלח באמבט עושה זאת כדי להפוך ל**נקי**.

תשובה (3).

2. השאלה: עונה : חורף -

היחס: יש ארבע עונות בשנה, ואחת מהן היא עונת החורף. מכאן שחורף = אחת מהעונות.
ב' זה אחת מה-**א'**ות.

תשובה (1): סהר : ירח. האם **ירח** הוא אחד מה**סהר** (ברבים)? לא. מדובר במילים נרדפות.

תשובה (2): שנה : חודש. האם **חודש** הוא אחד מה**שנים**? לא. מדובר ביחידות זמן שונות. **בשנה** יש שניים עשר **חודשים**.

תשובה (3): חולצה : סוודר. האם **סוודר** הוא אחד מה**חולצות**? לא. מדובר בשני פרטי לבוש שונים.

תשובה (4): יבשת : אסיה. האם **אסיה** היא אחת מה**יבשות**? כן. יש שבע **יבשות**, ואחת מהן היא יבשת **אסיה**.

תשובה (4).

3. השאלה: לטוות : לתפור -

היחס: לטוות זה לצרף סיבי כותנה או צמר לכדי חוטים ארוכים, כלומר להכין חוטים באמצעותם ניתן **לתפור**.
א' זה להכין משהו שבאמצעותו ניתן ל-**ב**.

תשובה (1): לסתת : לבנות. האם **לסתת** זה להכין משהו שבאמצעותו ניתן **לבנות**? כן. **לסתת** זה לעבד ולעצב אבן, ובאמצעות האבן ניתן **לבנות**. מצאנו קשר מדויק יותר מהקשר הראשוני שבנינו. **א'** זה לעבד חומר גלם, ו-**ב'** זה מה שעושים עם התוצר שהתקבל.

תשובה (2): לדובב : לשתוק. האם **לדובב** זה לעבד חומר גלם, ו**לשתוק** זה מה שעושים עם התוצר שהתקבל? לא. **לדובב** זה לגרום למישהו אחר לדבר, כלומר לא **לשתוק**.

תשובה (3): להשקות : לרוות. האם **להשקות** זה לעבד חומר גלם, ו**לרוות** זה מה שעושים עם התוצר שהתקבל? **להשקות** זה לתת למישהו מים כדי שיוכל **לרוות** (להפסיק להיות צמא).

תשובה (4): לבקש : למאן. האם **לבקש** זה לעבד חומר גלם, ו**למאן** זה מה שעושים עם התוצר שהתקבל? לא. **למאן** זה לסרב, כלומר לא להסכים למה שאדם אחר **מבקש**.

תשובה (1).

4. השאלה: **זלק** : **תחנת זלק** -

היחס : **תחנת זלק** היא מקום המשמש לרכישת **זלק**.

א' = מקום המשמש לרכישת ב'.

תשובה (1): חשמל: תחנת כוח. האם **תחנת כוח** היא מקום המשמש לרכישת **חשמל**? לא. **תחנת כוח** היא מתקן תעשייתי גדול להפקת אנרגיה חשמלית, ולא לרכישתו.

תשובה (2): ביצים: לול. האם **לול** הוא מקום המשמש לרכישת **ביצים**? לא. **לול** הוא מקום לגידול תרנגולות, המטילות **ביצים**.

תשובה (3): כרטיסים: קופה. האם **קופה** היא מקום המשמש לרכישת **כרטיסים**? כן.

תשובה (4): ספרים: ספרייה. האם **ספרייה** היא מקום המשמש לרכישת **ספרים**? לא. **ספרייה** היא מקום ממנו משאלים **ספרים**.

תשובה (3).

5. השאלה: **עקב אכילס** : **חולשה** -

היחס : **עקב אכילס** הוא ביטוי המתאר נקודת **החולשה**.

א' הוא ביטוי המתאר את נקודת ה-ב'.

תשובה (1): קו פרשת המים: מפנה. האם **קו פרשת המים** הוא ביטוי המתאר את נקודת **המפנה**? כן. **קו פרשת המים** הוא ניב המציין נקודת שיא בזמן, שאחריה לא ישוב המצב להיות כשהיה.

תשובה (2): בבת העין: חשיבות. האם **בבת העין** הוא ביטוי המתאר את נקודת **החשיבות**? לא. בבת העין = משל לדבר יקר ביותר.

תשובה (3): נקודת המבט: מראָה. האם **נקודת המבט** הוא ביטוי המתאר את נקודת **המראה**? לא. **נקודת המבט** = השקפה, האופן שבו אדם מסוים רואה את הדברים.

תשובה (4): חלק הארי: כמות. האם **חלק הארי** הוא ביטוי המתאר את נקודת **הכמות**? לא. **חלק הארי** = החלק העיקרי, הגדול ביותר.

תשובה (1).

6. השאלה: **העלה** : **הורד** -

היחס : המילה **הורד** מתארת מישהו שאדם אחר הוריד אותו, ו**העלה** זה ההפך מהוריד.

המילה **ב'** מתארת מישהו שאדם אחר עשה עליו פעולה מסוימת, ו**ב'** זה עשה מאותה פעולה.

תשובה (1): הרעיש: הוסה. האם המילה **הוסה** מתארת מישהו שאדם אחר השתיק אותו, ו**הרעיש** זה ההפך מהשתיק? לא. הרעיש זה עשה רעש בעצמו, והשתיק זה גרם לאדם אחר לשתוק.

תשובה (2): הצליח: הוכשל. האם המילה **הוכשל** מתארת מישהו שאדם אחר הכשיל אותו, ו**הצליח** זה ההפך מהכשיל? לא. הצליח – בזכות עצמו, הכשיל – פעולה שנעשית על אדם אחר כדי שלא יצליח.

תשובה (3): שיפץ: הורחב. האם המילה **הורחב** מתארת מישהו שאדם אחר הרחיב אותו, ו**שיפץ** זה ההפך מהרחיב? לא.

תשובה (4): פישט: סובך. האם המילה **סובך** מתארת מישהו שאדם אחר סיבך אותו, ו**פישט** זה ההפך מסיבך? כן.

תשובה (4).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. נבדוק את התשובות המוצעות:

- תשובה (1): קצב ההתפתחויות בהנדסה הגנטית **איטי, ואולם** מה שלא היה אפשר להוציא לפועל לפני שנים מספר, יכול היום **לשמש אתגר קשה למנוסים שבמדענים**.
- תשובה (2): קצב ההתפתחויות בהנדסה הגנטית **מסחרר ממש, כך** שמה שלא היה אפשר להוציא לפועל לפני שנים מספר, יכול היום **להיחשב למסתורין גמור**.
- תשובה (3): קצב ההתפתחויות בהנדסה הגנטית **איטי מדי, ולכן** מה שלא היה אפשר להוציא לפועל לפני שנים מספר, יכול היום **להתבצע כעניין שבשגרה**.
- תשובה (4): קצב ההתפתחויות בהנדסה הגנטית **מהיר כל כך, עד כדי** מה שלא היה אפשר להוציא לפועל לפני שנים מספר, יכול היום **לבצע סטודנט מתחיל**.

תשובה (4)

8. נבדוק את התשובות המוצעות:

- תשובה (1): הנאתם של באי המסיבה אמש **לא הייתה** שלמה. אורי, לדוגמה, **שסבל** מן המוזיקה הקצבית שהושמעה, **היה יכול להתנחם** בכיבוד, שהיה על טהרת הגבינות, שכן הוא **אלרגי** למוצרי חלב הפסקה מורכבת משני משפטים. לפי המשפט הראשון – ההנאה של באי המסיבה לא הייתה שלמה. המשפט השני נפתח ב"אורי, לדוגמה", ולכן נצפה לראות מקרה שבו הנאתו של אורי אינה שלמה. לפי המשפט השני – אורי יכול היה ליהנות מגבינות **בגלל** שהוא אלרגי למוצרי חלב. במשפט זה כשלעצמו יש סתירה, ולכן התשובה נפסלת.
- תשובה (2): הנאתם של באי המסיבה אמש **הייתה** שלמה. אורי, לדוגמה, **שסבל** מן המוזיקה הקצבית שהושמעה, **היה יכול להתנחם** בכיבוד, שהיה על טהרת הגבינות, שכן הוא **חובב מושבע** של מוצרי חלב הפסקה מורכבת משני משפטים. לפי המשפט הראשון – ההנאה של באי המסיבה הייתה שלמה. המשפט השני נפתח ב"אורי, לדוגמה", ולכן נצפה לראות מקרה שבו הנאתו של אורי שלמה. המשפט השני מתחיל בכך שאורי סבל מן המוזיקה, מה שסותר את העובדה שהנאתו הייתה שלמה. גם תשובה זו נפסלת.
- תשובה (3): הנאתם של באי המסיבה אמש **לא הייתה** שלמה. אורי, לדוגמה, **שהתלהב** מן המוזיקה הקצבית שהושמעה, **לא יכול היה שלא להתאכזב** מן הכיבוד, שהיה על טהרת הגבינות, שכן הוא **אלרגי** למוצרי חלב הפסקה מורכבת משני משפטים. לפי המשפט הראשון – ההנאה של באי המסיבה לא הייתה שלמה. המשפט השני נפתח ב"אורי, לדוגמה", ולכן נצפה לראות מקרה שבו הנאתו של אורי אינה שלמה. המשפט השני מתחיל בכך שאורי נהנה מן המוזיקה, אבל התאכזב מכך שהוגשו במסיבה רק גבינות, כי הוא אלרגי למוצרי חלב. זוהי אכן דוגמה לכך שהנאתו של אורי הייתה חלקית בלבד, ולכן זו התשובה הנכונה.
- תשובה (3)**

9.

נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): לעומת סלוצקי, הגורס כי בכל יצירה ספרותית קיימים קווים המעידים על אישיותו של המחבר, ברומברג טוען כי יש להפריד בין המחבר לדמות הבדויה של המספר ביצירה הספרותית, משום שלדעתו לדמות המספר יש חיים משל עצמה. עם זאת, אפילו ברומברג משתמש לעיתים בביטויים כגון "דמותו של המחבר מבטאת ביצירה את כאבה"

פסקה זו מורכבת משני משפטים. לפי המשפט הראשון – סלוצקי טוען שקיימים ביצירה קווים המעידים על אישיותו של המחבר, ואילו ברומברג טוען שיש להפריד בין המחבר לדמות הבדויה של המספר ביצירה. לפי המשפט השני – למרות שברומברג טוען שיש להפריד בין המחבר לדמות הבדויה של המספר ביצירה, הוא עדיין משתמש במונח **דמותו של המחבר**, מה שמעיד על כך שגם מבחינתו ההפרדה אינה מלאה. מתקבל משפט הגיוני ולכן זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (1).

10.

נתון לנו ציטוט חלקי מתוך דבריו של מרצה מסוים בנושא חקר היקום, ומבקשים מאתנו להשלימו. בתחילת הציטוט מציג המרצה מוסכמה בנוגע לאקווריום ובו דגים – כאשר האקווריום קטן, כמות מסוימת של דגים תחיה בו בצפיפות גדולה, וכאשר הוא גדול, אותה כמות של דגים תחיה בו בצפיפות קטנה יותר. בהמשך מסביר המרצה שלפי תאוריה מסוימת, **נפחו של היקום גדל, אך צפיפות החומר נותרה ללא שינוי**. כדי שזה יקרה **כמות הפרטים ביקום בהכרח צריכה לגדול גם כן** יחד עם גודל היקום, אחרת הצפיפות הייתה צריכה לקטון.

אם חוזרים לדוגמת האקווריום ניתן להמשיל זאת למקרה שבו האקווריום גדל, ועל מנת שהצפיפות לא תקטן, גם על מספר הדגים באקווריום לגדול.

תשובה (3).

11.

לפנינו ציטוט קצר מתוך דבריה של פרופ' אילוז, ושואלים אותנו מהו הרעיון המרכזי בדבריה. נקרא את הפסקה, נבין מהו הרעיון המרכזי, ולבסוף נבדוק את התשובות המוצעות. אווה טוענת שאירועים היסטוריים הם כמו חפצים שאנו מחזיקים – אפשר לבחון אותם מזוויות שונות, וכל זווית מניבה ידע שונה על החפץ, מבלי לסתור ידע קודם. **נסכם**: אפשר לבחון אירועים היסטוריים מנקודות מבט שונות. כל נקודות מבט תביא להשקפה שונה על אותו אירוע, מבלי לסתור השקפות אחרות. נעבור על התשובות ונחפש תשובה ברוח הדברים שקראנו:

תשובה (1): לפי תשובה זו השקפות שונות על אותו אירוע היסטורי יכולות לדור בכפיפה אחת (כלומר, אינן סותרות זו את זו), שכן הן תוצאה של בחינת האירוע מנקודות מבט שונות. זה בדיוק מה שקראנו, ולכן זו התשובה הנכונה.

לצורך שלמות ההסבר נעבור גם על שאר התשובות ונפסול אותן:

תשובה (2): אווה אינה טוענת בפסקה שלא ניתן לקבל תמונה מלאה של אירוע מסוים, כיוון שלא בוחנים אותו מכל היבטיו בעת ובעונה אחת, אלא שניתן לבחון אירוע מכמה נקודות מבט שכל אחת מהן תביא להשקפה שונה לגביו. התשובה נפסלת.

תשובה (3): אווה אינה טוענת כי תפקידו של ההיסטוריון הוא לאחד את הידע המתקבל כשבוחנים אירוע היסטורי מנקודות מבט שונות, היא כלל לא מתייחסת לתפקידו. התשובה נפסלת.

תשובה (4): ההשוואה בין אירועים היסטוריים לחפצים לא מסייעת להיסטוריון בשום צורה. ההשוואה נעשתה כדי להסביר את העיקרון לפיו ניתן לבחון אירועים היסטוריים מנקודות מבט שונות, וכך להגיע להשקפות שונות על אותו אירוע, שאינן סותרות השקפות אחרות.

תשובה (1).

12. לפנינו שאלת מחזק מחליש. נתון כי באוגוסט 2009 הופיעו בעיתון יותר ידיעות על מקרי פשע מהמוצע, ושהסבר אפשרי לכך הוא שאותו חודש נעשו יותר פשעים מהמוצע. מבקשים מאתנו למצוא בתשובות **הסבר חלופי לנתון**. לכן, ניגש לתשובות ונבדוק אותן:

תשובה (1): הנתון לפיו רוב עורכי העיתונים אינם מתעניינים באירועים פליליים לא מסביר מדוע באוגוסט 2009 הופיעו בעיתון יותר ידיעות על מקרי פשע מהמוצע. התשובה נפסלת.

תשובה (2): הנתון לפיו ביולי 2009 פורסמו ידיעות רבות על אירועים פליליים, ופרסום כזה מעלה את רמת הפשיעה, דווקא מחזק את ההסבר לפיו באוגוסט נעשו יותר פשעים מהמוצע. גם תשובה זו נפסלת.

תשובה (3): אם באוגוסט 2009 התרחשו יחסית מעט אירועים הראויים לסיקור תקשורתי בתחומי הפוליטיקה והכלכלה, אז כדי למלא את דפי העיתון סיקרו אירועי פשע באופן נרחב ביחס לחודשים אחרים. כלומר, לא חל גידול במספר הפשעים, אלא רק בהיקף שבו הם מסוקרים. זהו הסבר **חלופי** לגידול במספר הידיעות על מקרי פשעים בעיתון, ולכן זו התשובה הנכונה.

תשובה (3).

13. נתון ציטוט קצר ובו סתירה, ומבקשים מאתנו למצוא בתשובות טענה ובה **סתירה דומה**.

נבין מהי הסתירה, ולאחר מכן ניגש לחפש תשובה עם סתירה דומה. לפי הציטוט: גם אם יתברר שההשערה נכונה, לא אאמין בה, שהרי ידוע כי למעשה היא שגויה.

תשובה (3).

14. בפסקה מתוארת תכונה ייחודית לעמילן תירס - עיבוי גזירה, ושואלים אותנו איזה הסבר הנוגע למולקולות המומסות בתמיסות אחרות מביא לכך שעיבוי גזרה אינו מתרחש גם בהן. כדי לענות על השאלה עלינו להבין מה מיוחד במולקולות המומסות בעמילן התירס.

בתחילת הפסקה מספרים לנו שכאשר ממיסים עמילן תירס במעט מים מתקבלת תמיסה נוזלית, אבל בחישה חזקה הופכת את הנוזל למוצק, מעבר המכונה עיבוי גזירה. בהמשך מפרטים על התהליך: המים משמשים בהתחלה כחומר סיכה ומאפשרים למולקולות העמילן לנוע בחופשיות יחסי, אולם בחישה חזקה **מולקולות העמילן מתנגשות זו בזו, ובשל פני השטח המחוספסים שלהן** (של מולקולות העמילן) הן מתחברות זו לזו ויוצרות שרשראות ארוכות ונוקשות, המוחזקות יחדיו בכוח החיכוך **ויוצרות חומר מוצק**.

כלומר, מה שמייחד את מולקולות העמילן ומאפשר להן להפוך למוצק, זו צורתן המחוספסת. ניתן איפה להניח כי פני השטח של מולקולות אחרות אינם מחוספסים, ולכן עיבוי גזירה אינו אפשרי.

תשובה (4).

15. נתונות שלוש טענות, ומבקשים מאתנו למצוא איזו מהן נובעת משילוב האחרות.

נשלב בכל פעם בין שתיים מהטענות, ונראה האם הטענה הנוספת נובעת משילובן. לפי טענה ג משה מבוגר יותר מאייל, כלומר אייל צעיר ממשה. לפי טענה א למשה אין אח צעיר ממנו. אם אייל צעיר ממשה, ולמשה אין אח צעיר, אז אייל הוא בוודאות לא אח של משה. מכאן שטענה ב נובעת משילוב טענות א ו-ג.

תשובה (2).

16. בפסקה מסביר הפסיכולוג שילינג כיצד להעצים את כוחך במשא ומתן דרך "הקרבה מרצון של חופש הבחירה" באמצעות דוגמה, ושואלים אותנו מדוע ההכרזה המוזכרת באותה דוגמה היא בגדר **הקרבה מרצון של חופש הבחירה**.

ננתח את הדוגמה במטרה להבין מהי ההקרבה מרצון של חופש הבחירה כפי שעולה ממנה, ואז ניגש אל התשובות.

לפי הדוגמה אדם מתעניין ברכישת מכונית ומנהל משא ומתן לגבי רכישתה. הוא מוכן לשלם עד אלפיים שקלים פחות ממה שרוצה המוכר. אותו אדם מצהיר באוזני המוכר כי הוא מתחייב לשלם **מעל** אלפיים שקלים לאדם שלישי, במידה וישלם למוכר את המחיר המלא שביקש עבור המכונית. כלומר, אותו **אדם הופך את עסקת רכישת המכונית לבלתי סבירה עבורו**, אם יבחר לשלם את המחיר המלא שביקש המוכר, ובעצם מונע מעצמו את האפשרות לבחור לשלם את המחיר המלא ולרכוש את הרכב.

תשובה (3).

- 17.** נתונה פסקה מתוך ספר על דיני מיסים ושואלים אותנו מהי הכותרת מתאימה לפסקה. נסכם את הפסקה ואז ניגש אל התשובות המוצעות.
- בתחילת הפסקה נכתב שעובדים חייבים לשלם מס בעבור כל הטבה שמעביד נותן להם בתמורה לעבודה. בהמשך מתואר מקרה פרטי של הטבה לעובד - רכב צמוד, בו העובד משתמש בזמנו הפרטי ולצרכיו הפרטיים. על הטבה זו נאמר שקשה היה לקבוע את שוויה, מה שהביא בעבר לחילוקי דעות רבים בין מעבידים, עובדיהם, ורשויות המס. הפתרון לחילוקי הדעות היה תקנות מס שקובעות שווי שימוש ברכב לפי סוג הרכב, היקף השימוש בו וכו'.
- כעת ניגש אל התשובות המוצעות ונחפש כותרת מתאימה לקטע:
- תשובה (1):** רכב צמוד - הטבה החייבת במס. הפסקה אכן עוסקת בעיקר בחובת המס על רכב צמוד. נראה שזו התשובה הנכונה אך בכל זאת נרצה לבדוק את שאר התשובות ולפסול אותן.
- תשובה (2):** עובדים, מעבידים ורשויות המס. הקטע אינו עוסק בעובדים, מעבידים ורשויות המס, אלא בקביעת שווי ההטבה לרכב צמוד. ההתייחסות היחידה בפסקה ל"עובדים, מעבידים ורשויות מס" היא שבעבר היו ביניהם חילוקי דעות בנוגע לשווי ההטבה של רכב צמוד. התשובה נפסלת.
- תשובה (3):** מס הכנסה בגין הטבות מעביד - למה, כמה, איך? בפסקה אין תשובה לאף אחת מהשאלות הללו. לכן התשובה נפסלת.
- תשובה (4):** תקנות המס לרכב צמוד - המחלוקת בעינה. מהפסקה עולה כי בעבר הייתה מחלוקת בנוגע לשווי ההטבה של רכב צמוד עובד, אך תקנות המס לרכב צמוד פתרו אותה. התשובה נפסלת.
- תשובה (1).**

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

- 18.** נשאלנו איזה מן המשפטים הבאים מסכם את ממצאי מחקרו של גלדסטון. נקרא את הפסקה הראשונה ונסכם את ממצאי מחקרו בטרם ניגש אל התשובות.
- לפי הפסקה, בשנת 1858 פורסם מחקרו של גלדסטון על האיליאדה והאודיסאה, מן היצירות המכוננות של תרבות המערב, שנכתבו לפני יותר מאלפיים וחמש מאות שנים בידי המשורר היווני הומרוס.
- אחד ממצאים המפתיעים שעלו מהמחקר הוא שאף שבאיליאדה ובאודיסאה יש תיאורים רבים של השמיים ושל הים, אך הצבע הכחול אינו נזכר בהן. לא זו בלבד אלא שגם צבעיהם של עצמים אחרים מתוארים באופן משונה מאוד: הדבש למשל הוא ירוק והסוסים אדומים.
- כעת ניגש לתשובות ונחפש תשובה מתאימה:
- תשובה (1):** לפי ממצאי המחקר לא היה כל אזכור ביצירה לצבע הכחול. לכן התשובה נפסלת.
- תשובה (2):** הטענה לפיה בתיאורים של עצמים שצבעם אינו כחול נזכרים שמות הצבעים שלהם אינה נכונה. לפי המחקר, צבעיהם של עצמים שצבעם אינו כחול מתוארים באופן משונה, למשל דבש מתואר כירוק וסוסים כאדומים. לכן התשובה נפסלת.
- תשובה (3):** הטענה לפיה באיליאדה ובאודיסאה לא מתוארים עצמים שאנו רואים ככחולים אינה נכונה. ביצירה מתוארים עצמים שאנו רואים ככחולים, למשל שמיים וים, אך לא נאמר עליהם שהם כחולים. לכן התשובה נפסלת.
- פסלנו שלוש תשובות ולכן התשובה הנותרת בהכרח נכונה, אך לצורך שלמות ההסבר נבדוק גם אותה:
- תשובה (4):** באיליאדה ובאודיסאה לא נזכר שם הצבע הכחול, ושמותיהם של צבעים אחרים אינם משמשים תמיד לתיאור העצמים שהיינו מצפים שיתארו. מתאים.
- תשובה (4).**

- 19.** נשאלנו לשם מה מצוין בשורות 8-9 כי "תורת האבולוציה ... עדיין הייתה בחיתוליה". נקרא מהיכן שעצרנו עד שמצא פתרון לשאלה. בסוף הפסקה הראשונה מעלה גלדסטון תאוריה לפיה בזמן שנכתבה היצירה אנשים ראו את העולם בצבעים שונים מהצבעים שאנו רואים, וזאת מכיוון שראייתם לא הייתה מפותחת

כשלנו. בתחילת הפסקה השנייה נאמר על התאוריה כי היא הייתה מהפכנית **שכן** תורת האבולוציה לפיה התכונות הפיזיות של כל מין חי, בין היתר ראיית צבעים, התפתחו במרוצת הדורות, עדיין הייתה בחיתוליה. **כלומר, מציניים שתורת האבולוציה הייתה בחיתוליה כדי להסביר מדוע התאוריה של גלדסטון הייתה מהפכנית בתקופה שהועלתה.**

תשובה (4).

20. נשאלנו מה נובע מן הטענה ש"ביחס לזמן הדרוש ... הוא זניח". נקרא מהיכן שעצרנו עד שנמצא תשובה לשאלה.

בשורה 10 נכתב כי טענתו של גלדסטון מצאה תימוכין במחקרו של הבלשן גייגר. גייגר בחן אזכורי צבעים בכתבים קדומים, וגילה כי בכתבים העתיקים ביותר מוזכרים רק הצבעים אדום, שחור ולבן, בכתבים מאוחרים יותר מוזכרים גם הצבעים צהוב וירוק, ורק בכתבים מאוחרים עוד יותר מוזכר הצבע הכחול. מכך הסיק גייגר כי העובדה שההתפתחות הזאת התחוללה בדיוק באותו הסדר בתרבויות שונות ברחבי העולם, מלמדת שבחלוף הדורות חל שינוי ביכולת הפיזיולוגית של בני האדם לראות צבעים ולהבחין ביניהם. שורות 15-16 נפתחות במילה "ואולם" המעידה על ניגוד: "ואולם, עם התבססות תורת האבולוציה התגבשה ההבנה שביחס לזמן הדרוש להתרחשות שינויים אבולוציוניים, ופרק הזמן שחלף מאז חיבור הכתבים העתיקים ביותר שבחן גייגר ועד ימינו הוא זניח". כלומר, כשהתפתחה תורת האבולוציה התגלה כי שינויים אבולוציוניים כמו שינויים ביכולת הפיזיולוגית של בני האדם לראות צבעים ולהבחין ביניהם, הם שינויים שלוקחים זמן רב ביחס לפרק הזמן שבדק גייגר. לכן המסקנה שהגיע אליה שגויה.

תשובה (4).

21. מבקשים שנמצא בתשובות תיאור שיכול להתאים גם למחקר של גלדסטון וגם למחקר של גייגר, ולכן נבדוק אותן:

תשובה (1): המחקר בחן כתבים של **תרבויות רבות**. מחקרו של גלדסטון בחן רק את האיליאדה והאודיסאה, המייצגות רק את תרבות המערב (שורות 1-2). התשובה נפסלת.

תשובה (2): המחקר בחן כתבים עתיקים. גם מחקרו של גלדסטון וגם מחקרו של גייגר בחנו כתבים עתיקים. זו התשובה הנכונה.

לצורך שלמות ההסבר נבדוק את שאר התשובות ונסביר מדוע הן אינן נכונות:

תשובה (3): המחקר התמקד בתיאורים משונים של צבעים של עצמים. המחקר של גייגר בדק אזכורים לצבעים שונים. אין בו התייחסות לתיאורים משונים של צבעים של עצמים. התשובה נפסלת.

תשובה (4): המחקר התמקד בצבע הכחול. אף אחד מהמחקרים לא התמקד בצבע הכחול. כל שנאמר הוא שמהמחקר של גלדסטון עלה שהצבע הכחול לא מוזכר באיליאדה והאודיסאה, ומהמחקר של גייגר עולה כי הוא הוזכר רק בכתבים המאוחרים ביותר שבדק. התשובה נפסלת.

תשובה (2).

22. שואלים אותנו איזה מן המשפטים שלהלן מסכם באופן הטוב ביותר את הממצאים המובאים בפסקה השלישית בנוגע לבני השבטים שלא היה בשפותיהם שם לצבע הכחול. נקרא את הפסקה ונבדוק את התשובות המוצעות:

לפי הפסקה, אנתרופולוגים גילו שבשבטים מסוימים שלא היה בשפתם שם לצבע הכחול לתאר את השמיים, למשל, היו שתיארו אותם כירוקים והיו שתיארו אותם כשחורים. **ואולם**, כשהראו להם האנתרופולוגים עצם שצבעו כחול וביקשו מהם לאתר עצם שצבעו דומה, הצליחו כולם לעשות זאת. כלומר, בני השבטים שנבדקו **יכלו לזהות את הצבע הכחול** (הם הצליחו לאתר עצמים שצבעם דומה לצבע השמיים), **אך תיארו אותו באמצעות שמות של צבעים אחרים** (חלקם תיארו את השמיים כירוקים וחלקם כשחורים).

תשובה (1).

23.

נשאלנו איזו מהטענות שבתשובות נכונה על פי ההסבר שהציע דויטשר לסדר התוספות שמות הצבעים לשפות השונות. נקרא מהיכן שעצרנו עד נבין מהו ההסבר של דויטשר לסדר התוספות שמות הצבעים. לאחר מכן, ניגש לבדוק את התשובות.

הבלשן דויטשר מסביר כי מי שגדל בתרבות שאין בלשונה שם לצבע הכחול, רגיל להתייחס לכחול כלגוון של צבע אחר - ירוק או שחור למשל. אומנם הוא רואה את אותה קשת צבעים כמונו, אך בשפתו חלוקתה לצבעים נפרדים, הראויים לשם משל עצמם, היא חלוקה שונה.

את העובדה ששמות הצבעים נוספו לכל השפות באותו הסדר, למרות שההתייחסות לצבעים תלויה בתרבות, מסביר דויטשר כך – שמות הצבעים ניתנו לעצמים שונים לפי סדר חשיבותם. קודם ניתנו שמות צבעים החשובים להישרדות, ורק לאחר מכן לשאר הצבעים.

כעת נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): אילו היה צבעו של הדם ירוק והצבע האדום לא היה מסמן סכנה כלל, סביר ששמו של הצבע האדום לא היה מתווסף לשפות השונות לפני שמו של הצבע הירוק. זו התשובה הנכונה.

לפי דויטשר שמות הצבעים ניתנו לפי סדר חשיבות העצמים אותם הם תיארו. הצבע האדום תיאר סכנה ולכן זהו אדום הוא השם הראשון שניתן לצבע. מכאן שאם אדום לא היה מתאר סכנה, צבעי העצמים הבאים בתור מבחינת חשיבותם (צמחייה) היו מקבלים שמות לפניו.

תשובה (1).